

NATIONALRÄKENSKAPERNA

Föreställningen om ett ekonomiskt kretslopp kom till uttryck redan i en skrift från år 1758, *Tableau économique*, som till författare hade Francois Quesnay. Han var den främste företrädaren för fysiokraterna, och om honom har det sagts, att han var den förste som gav nationalekonomi karaktär av vetenskap.

Bristen på ekonomisk statistik gjorde, att *Tableau économique* måste bygga på antagna siffror. Bortsett från detta var den något av en nationalräkning och belyste det kretslopp, som jordbrukets och industrins årliga produktionsresultat gav upphov till, liksom den slutliga fördelningen av detsamma.

För Quesnay, som var läkare, låg likheten mellan det ekonomiska kretsloppet och blodcirkulationen nära till hands. Vid en tid då man trodde att guld och silver utgjorde ett lands rikedom hävdade Quesnay, att välståndet i stället kom från den produktion som flöt fram ur folkhushållet.

Tableau économique kom också att betraktas som en märklig upptäckt, jämförbar med uppfinnandet av skrivkonsten och pengarna. Bland de besökare, som hos Quesnay studerade tablån, var en man från Skottland vid namn Adam Smith (1723–1790), som fått hedersnamnet "nationalekonomins fader".

Källa: Göran Gustavsson, Per Anders Örtendahl "Nationalräkenskap" Studentlitteratur Lund 1980.

2 Den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna

2.1 Inledning

I detta kapitel beskrivs översiktligt den offentliga sektorns inkomster och utgifter med hjälp av nationalräkenskapernas uppgifter. Den totala inkomsten av skatter och avgifter sätts också i relation till bruttonationalprodukten och utvecklingen av denna s.k. skattekvot beskrivs. Dessutom visas en mer detaljerad redovisning av vissa skatter. Kapitlet avslutas med en sammanställning över den offentliga sektorns utgifter uppdelade på ändamål (verksamhetsområden).

2.1.1 Kort om nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna (NR) är en statistisk sammanställning i kontoform över hela den svenska ekonomin med uppdelning på olika sektorer och olika slag av inkomster och utgifter. NR följer när det gäller begrepp, definitioner och klassificeringar det Europeiska nationalräkenskapssystemet (ENS 1995). Omläggningen till ENS 1995 slutfördes i maj 1999 och omfattar data från och med 1993. Statistiska centralbyrån (SCB) har ansvaret för beräkningar och publicering av de svenska nationalräkenskaperna.

Indelning i sektorer

Indelningen i sektorer görs så att enheter med likartade ekonomiska förutsättningar förs samman. Företagssektorn svarar för produktion av marknadsförda varor samt icke-finansiella och finansiella tjänster. Den offentliga sektorn producerar icke marknadsförda tjänster för individuell och kollektiv konsumtion samt omfördelar inkomster. Hushållssektorn slutligen omfattar alla fysiska personer såväl enskilda som grupper av individer (ideella organisationer och stiftelser). De är dels konsumenter, dels i förekommande fall egna företagare som producerar varor och tjänster.

I NR delas den offentliga sektorn upp i tre delsektorer:

- Den statliga sektorn
- Socialförsäkringssektorn
- Den kommunala sektorn

Till den statliga sektorn räknas departementen och till dem hörande myndigheter och inrättningar. De statliga affärsverken, Luftfartsverket, Sjöfartsverket, Statens järnvägar och Affärsverket svenska kraftnät, ingår dock inte bland myndigheterna i nationalräkenskaperna utan räknas till företagssektorn. Detsamma gäller de statliga bolagen, t.ex. Vattenfall AB och Svenska Spel AB. Den allmänna sjukförsäkringen (inkl. föräldraförsäkringen) och arbetslöshetsförsäkringen har i och med omläggningen av NR flyttats över till den statliga sektorn. Tidigare låg dessa försäkringar i socialförsäkringssektorn.

Till socialförsäkringssektorn i NR räknas AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten.

Den kommunala sektorn omfattar i denna indelning primärkommuner, landsting och (t.o.m. år 1999) kyrkommuner.

Viktiga summeringar

Nationalräkenskaperna innehåller ett antal viktiga summeringar t.ex. av hushållens konsumtionsutgifter och investeringar. Dessa aggregats utveckling används i den samhällsekonomiska analysen som underlag för ekonomisk-politiska beslut. Den kanske mest kända summeringen är bruttonationalprodukten (BNP) som är ett mått på den totala produktionen av varor och tjänster i landet och som kan fördelas på slutlig användning i form av konsumtion, investering och export. Sveriges BNP (till marknadspris) uppgick år 2000 preliminärt till 2 083 miljarder kronor. Detta värde svarar mot inkomster för de anställda (löner), för företagare och kapitalägare (vinster) och för den offentliga sektorn (övriga produktions-skatte minus subventioner).

Svarta inkomster i nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna (NR) skall avspegla all ekonomisk verksamhet. Det betyder att även s.k. svarta inkomster skall inkluderas. Kalkylerna av de svarta inkomsternas totala omfattning baseras i huvudsak på inbyggda avstämningsmöjligheter inom ramen för NR-systemet. Dessa bygger på identiteten mellan inkomster och utgifter. Den omfattande ekonomiska statistiken, som

ligger till grund för NR, visar för ekonomin som helhet genomgående högre värden för utgifter än för inkomster. Orsaken kan t.ex. vara att inköp i detaljhandeln sker med pengar som inte deklarerats som inkomst. Inköpet kommer med som utgift i statistiken efter rapport från detaljhandeln medan inkomsten inte registreras. I NR-kalkylerna förekommer även vissa tillägg för ej rapporterade utgifter. De branscher som berörs är byggnadsindustri, restauranger och åkerier. Den skillnad som uppkommer mellan inkomster och utgifter tolkas som icke deklarerade inkomster (av tjänst eller näringsverksamhet) i hushållen. Värdet har under senare år legat på närmare 80 mdkr vilket motsvarar 4–4,5 procent av BNP.

2.2 Offentliga sektorns inkomster och utgifter

I tabell 2.1 redovisas den offentliga sektorns inkomster, utgifter och finansiella sparande för perioden 1993–2000. För att visa den konsoliderade offentliga sektorns transaktioner med samhälls ekonomin i övrigt, har överföringar mellan olika delar av sektorn tagits bort, t.ex. statsbidrag till kommuner.

2.1 Tabell.

Offentliga sektorns inkomster och utgifter 1993-2000, löpande priser, mdkr.

Revenue and expenditures of general government sector (consolidated) 1993–2000, current prices, BSEK.

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
1 Inkomster <i>Revenue</i>	869,7	900,7	971,0	1040,8	1073,5	1144,1	1182,2	1244,7
Skatter (<i>Taxes</i>)	524,7	545,7	583,7	632,0	666,1	721,4	782,6	777,3
Löpande inkomst- o förmögenh.skatter (<i>Current taxes on income and wealth</i>)	297,7	315,1	346,2	379,0	395,0	427,0	443,0	468,3
Skatter på produktion och import (<i>Taxes on production and imports</i>)	225,9	229,3	235,3	251,5	269,1	292,3	337,2	306,2
Kapitalskatter (<i>Capital taxes</i>)	1,1	1,3	2,2	1,6	2,0	2,1	2,4	2,8
Socialförsäkringsavgifter (<i>Social security contributions</i>)	198,7	209,8	232,7	257,1	263,8	276,5	262,9	325,5
Arbetsgivaravgifter (<i>Employers' contributions</i>)	186,1	191,2	197,5	213,0	210,7	212,5	196,7	253,9
Egenföretagaravgifter (<i>Social security contributions for self-employed</i>)	4,8	4,9	5,0	5,4	4,9	4,9	4,2	5,2
Allmänna egenavgifter (<i>General social security contributions</i>)	7,8	13,8	30,2	38,8	48,2	59,2	62,0	66,3
Ränteinkomster (<i>Interest</i>)	75,4	74,0	72,9	67,2	59,9	54,9	46,0	43,3
Övriga inkomster (<i>Other revenues</i>)	70,9	71,2	81,7	84,4	83,7	91,3	90,7	98,7
2 Utgifter <i>Expenditures</i>	1048,3	1073,6	1102,3	1095,1	1102,9	1104,8	1148,2	1160,0
Transfereringar (<i>Transfers</i>)	602,2	584,0	594,9	576,6	568,9	563,4	562,3	561,2
Ränteutgifter (<i>Interest</i>)	89,8	104,8	117,4	119,1	119,3	108,3	99,3	89,1
Subventioner (<i>Subsidies</i>)	67,9	65,9	64,7	57,2	49,7	41,8	39,1	39,3
Sociala förmåner till hushåll (<i>Social contributions</i>)	349,4	364,0	364,7	356,7	357,3	368,5	377,7	384,1
Bidrag till hushållens ideella organisationer (<i>Current transfers to NPISHs</i>)	14,4	16,6	17,5	13,9	14,7	14,4	12,5	10,9
Internationell verksamhet (<i>Current international cooperation</i>)	7,9	9,0	13,0	13,0	12,2	17,1	19,0	21,6
Övriga löpande transfereringar (<i>Other current transfers</i>)	5,1	6,0	5,2	5,4	5,9	7,7	6,0	11,9
Kapitaltransfereringar (<i>Capital transfers</i>)	67,7	17,9	12,5	11,4	9,9	5,7	8,7	4,2
Konsumtionsutgifter (<i>Final consumption expenditures</i>)	424,9	436,9	451,4	476,1	484,0	509,4	536,7	548,4
Investeringar (<i>Gross capital formation</i>)	21,1	52,6	56,0	42,4	50,0	32,0	49,2	50,4
3 Finansiellt sparande (1–2) (Inkomster – utgifter) <i>Net borrowing/net lending</i>	-178,6	-172,9	-131,3	-54,3	-29,5	39,4	34,0	84,7
Statliga sektorn (<i>Central government sector</i>)	-211,6	-190,0	-145,2	-61,7	-29,8	18,5	78,1	27,0
Socialförsäkringssektorn (<i>Social security sector</i>)	31,3	24,5	14,9	12,5	9,9	24,9	-41,2	55,4
Kommunala sektorn (<i>Local government sector</i>)	1,8	-7,4	-0,9	-5,1	-9,6	-4,0	-2,9	2,3
4 Finansiellt sparande i relation till BNP i procent <i>(Net borrowing/net lending i relation to GDP, percent)</i>	-11,9	-10,8	-7,7	-3,1	-1,6	2,1	1,7	4,1

Anm: Vissa belopp för år 2000 är preliminära.

Källa: Statistiska centralbyrån, Nationalräkenskaperna.

2.2.1 Skatterna ökar sin andel av offentliga sektorns inkomster

Den offentliga sektorns inkomster har i tabellen delats upp i skatter, socialförsäkringsavgifter, ränteinkomster och övriga inkomster. Skatterna, i sin tur, är uppdelade på löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import och kapitalsskatter. Dessa skatter presenteras mer utförligt i avsnitt 2.3.1. Socialförsäkringsavgifterna består av arbetsgivaravgifter, egenföretagaravgifter och allmänna egenavgifter. Ränteinkomsterna avser främst AP-fondernas avkastning. Övriga inkomster består bl.a. av överskott från affärsverksamhet och aktieutdelningar.

Med utgångspunkt i de i tabellen redovisade värdena kan de olika inkomstposternas andelar av den offentliga sektorns inkomster beräknas. Under den redovisade perioden har skatternas andel ökat från 60 till drygt 62 procent. Det är framförallt företagets inkomstskatter som ökat sin andel. Socialförsäkringsavgifterna andel av totala inkomster har legat mellan 22 och 26 procent. Av socialförsäkringsavgifterna ökade de allmänna egenavgifterna sin andel fram till 1999 för att sedan minska år 2000. Arbetsgivaravgifterna visade på ett motsatt mönster för perioden. Summan av ränteinkomsterna och de övriga inkomsterna har minskat sin andel från 17 till 11 procent.

2.2.2 Offentliga sektorns utgifter till hälften transfereringar

Den offentliga sektorns utgifter kan delas upp i transfereringar, konsumtionsutgifter och investeringar. Transfereringar är utgifter som innebär en överföring av medel från den offentliga sektorn till andra sektorer av ekonomin, t.ex. utbetalningar av pensioner och barnbidrag till hushållen och utbetalningar av räntesubventioner till företagen. Transfereringsutgifterna till internationell verksamhet avser u-landsbistånd men även utgifter till bl.a. FN och från år 1995 också den avgift, baserad på bruttonationalinkomsten, som Sverige betalar till EU. Ränteutgifterna består till största delen av statskuldräntor.

Med konsumtionsutgifter menas bl.a. utgifter för löner till anställda inom den offentliga sektorn samt utgifter för inköp av varor och tjänster. Även varor och tjänster, med socialt ändamål, som den offentliga sektorn köper från företagssektorn och som ges direkt till hushållen, t.ex. privat läkarvård och läkemedel, ingår i de offentliga konsumtionsutgifterna.

Investeringar slutligen avser utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar som byggnader, anläggningar, maskiner och fordon. Även egenutvecklad datorprogramvara ingår.

På motsvarande sätt som för inkomsterna kan utgiftsandelar beräknas. De totala transfereringsutgifternas andel av den offentliga sektorns utgifter har minskat från 57 till 48 procent under den redovisade perioden. För konsumtions- och investeringsutgifterna har motsvarande andelar varierat mellan 41 och 47 procent respektive 2 och 4 procent (se vidare anmärkningen under tabell 2.5).

Transfereringsutgifternas andel var högst för år 1993 vilket främst berodde på de stora belopp som då betalades ut som bankstöd i form av kapitaltransfereringar.

2.2.3 Offentliga sektorns finansiella sparande numera positivt

Den offentliga sektorns finansiella sparande är lika med skillnaden mellan sektorns totala inkomster och totala utgifter. Av 2.1 Tabell framgår att det finansiella sparandet var negativt för åren 1993–1997 men att det vände och blev positivt fr.o.m. år 1998. Det är staten som främst bidragit till utvecklingen, inte minst genom förändringen i ränteutgifterna för den statliga upplåningen. Från och med år 1997 har avbetalning av statskulden kunnat ske samtidigt som räntenivåerna sjunkit, vilket medfört minskade ränteutgifter som bidragit till ett förbättrat finansiellt sparande.

För socialförsäkringssektorn, som försämrade sitt finansiella sparande åren 1993–1997 vände utvecklingen 1998, då AP-fondernas fastigheter såldes ut. År 1999 byttes de positiva siffrorna mot ett negativt finansiellt sparande vilket berodde på stora kapitalöverföringar till staten i samband med den nya pensionsreformen.

Av tabell 2.1 framgår den offentliga sektorns finansiella sparande ställt i relation till BNP. Detta relationstal har under senare tid fått ökad uppmärksamhet främst till följd av att ett av de s.k. konvergenskrav som ställs för deltagande i EU:s monetära union är att den konsoliderade offentliga sektorns underskott inte får överstiga tre procent av BNP.

Speciella rapporteringar av den offentliga sektorns finansiella sparande görs till EU för bedömning av konvergenskriterierna. I EU-rapporteringen definieras ränteutgifterna på ett annat sätt än i de ordinarie NR-beräkningarna. Räntor på skuldbytesavtal och liknande finansiella instrument skall inkluderas i ränteutgifterna i EU-rapporteringen, men inte i övriga beräkningar.

2.3 Totala skatter och skatte- och avgiftskvoten

2.3.1 Skatter i nationalräkenskapssystemet

I NR:s skatter ingår löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import och kapitalsskatter. Skatter på produktion och import uttaxeras både av EU och av den offentliga sektorn medan de andra typerna av skatter endast uttaxeras av den offentliga sektorn. I NR bokförs skatter vid den tidpunkt då skattskyldigheten inträffar. Endast skatter som är styrkta av taxering, deklaration eller liknande tas med. Skatter som är styrkta av taxering, men som aldrig betalas, ska inte ingå.

NR gör ingen beräkning av uteblivna skatter som inte är styrkta av skattetaxering

Statsbudgetens (SB) skatteinkomster skiljer sig från NR:s när det gäller bokföringstidpunkt och innehåll. I SB är inkomsterna ofta kassamässiga medan de i NR är mer intäktsmässiga. Det innebär att en skatteinkomst kan hamna på olika år i SB och NR.

Till skillnad mot i NR ingår i SB:s skatter socialförsäkringsavgifter och skattekontots betalningsdifferenser. Betalningsdifferenserna är skillnaden mellan under året deklarerade och faktiskt inbetalda skatter. I NR bokförs de slutligt taxerade skatteinkomsterna. Uppgifter för

mervärdesskatten bygger på deklARATIONER. NR korrigerar för närvarande endast för deklarerad men ej inbetald mervärdesskatt.

Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter

De löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna består dels av inkomstskatter och dels av övriga löpande skatter. Inkomstskatterna omfattar bl.a. skatter på hushålls-inkomster (t.ex. inkomster från anställning eller företagande), inkomster eller vinster i bolag, realisationsvinster och skatter på lotteri- eller spelvinster. Övriga löpande skatter omfattar bl.a. förmögenhetsskatter och hushållens motorfordonsskatt.

Skatter på produktion och import

Skatter på produktion och import är i första hand skatter som utgår på förbrukning av vissa varor och tjänster, t.ex. mervärdesskatt och energiskatt (i NR-systemet betecknade produktsskatter). Som övriga produktsskatter räknas i NR i princip även sådana lagstadgade socialavgifter som inte har en direkt förmånssida, d.v.s. för närvarande den allmänna löneavgiften, arbetarskyddsavgiften, den särskilda löneskatten och del av tilläggs-pensionsavgiften. Även fastighetsskatten ingår enligt NR:s definitioner i övriga produktsskatter.

2.2 Tabell.

Löpande inkomst - och förmögenhetsskatter på produktion och import fördelade på skatteslag, löpande priser, mdkr.

Current taxes on income and wealth and taxes on production on imports by type of tax, current prices, BSEK.

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Löpande inkomst och förmögenhetsskatter (Current taxes on income and wealth)	297,7	315,1	346,2	379,0	395,0	427,0	443,1	468,3
Hushåll (Households)	265,0	278,2	309,9	324,1	343,6	367,3	381,0	399,0
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	2,8	3,1	3,5	5,0	5,3	5,9	8,2	8,6
Lotterivinstskatt (Lottery prize tax)	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Kapitalvinstskatt (Tax on holding gains)	3,1	1,3	3,9	5,6	5,3	5,0	5,5	5,5
Motorfordonsskatt (Tax, motor vehicles)	2,5	2,4	2,4	3,3	3,7	3,7	3,8	4,1
Inkomstskatt (Tax on income)	256,4	271,1	299,8	310,0	329,1	352,6	363,4	380,7
Stattlig (Central government)	6,0	23,7	37,1	22,8	36,4	53,1	47,4	42,1
Kommunal (Local government)	250,4	247,4	262,7	287,2	292,7	299,5	316,0	337,5
Bolag (Companies)	32,6	36,9	36,4	54,8	51,4	59,7	62,0	69,3
Förmögenhetsskatt (Tax on net wealth)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Kapitalvinstskatt (Tax on holding gains)	2,4	5,0	7,6	7,9	7,0	6,9	2,7	3,3
Inkomstskatt (Tax on income)	30,2	31,8	28,7	46,8	44,3	52,7	59,2	65,8
Skatter på produktion och import (Taxes on production and imports)	225,9	229,3	247,6	263,7	282,6	305,3	349,3	319,1
Produktsskatter (Taxes on goods and services)	196,8	201,6	201,9	200,4	209,0	217,4	230,4	233,6
Mervärdesskatter (Value added taxes)	121,0	121,6	124,0	118,0	129,0	132,8	144,7	147,2
Stattlig (Central government)	121,0	121,6	116,3	109,1	119,3	123,5	136,1	138,2
EU (European Union)	7,7	8,9	9,7	9,3	8,6	9,0
Importtullar (Import duties)	4,8	4,9	4,2	3,1	3,5	3,3	3,2	3,5
Stattlig (Central government)	4,8	4,9
EU (European Union)	4,2	3,1	3,5	3,3	3,2	3,5
Skatt på bränslen (Tax on fuel)	31,2	34,1	34,9	38,4	38,4	40,0	39,6	39,2
Skatt på elektrisk kraft (Tax on electrical power)	8,0	8,1	8,6	11,5	11,1	12,8	13,2	13,6
Skatt på drycker (Tax on beverages)	11,4	11,3	11,7	11,6	9,8	10,0	10,7	10,8
Tobaksskatt (Tax on tobacco)	6,9	7,2	7,0	7,3	7,5	7,4	7,4	7,7
Skatt på finansiella- o kapitaltransaktioner (Tax on financial and capital transactions)	4,6	5,3	3,0	2,7	2,6	4,0	4,5	4,9
Försäljningsskatt på motorfordon (Registration tax, motor vehicles)	1,3	1,8	1,7	1,3	0,2	0,2	0,3	0,2
Skatt på spel och lotterier (Tax on gambling and lotteries)	2,8	2,9	3,0	1,9	1,0	1,1	1,2	1,2
Skatt på annonser och reklam (Tax on advertising)	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,0	1,1
Vinster från fiskala monopol (Profits of fiscal monopolies)	2,1	1,8	1,8	2,7	3,7	3,6	3,6	2,0
Övriga produktsskatter (Other taxes on goods and services)	1,7	1,6	0,9	0,8	1,0	1,0	0,9	2,2
Stattlig (Central government)	1,7	1,6	0,5	0,5	0,7	0,6	0,5	1,9
EU (European Union)	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3
Övriga produktsskatter (Other taxes on production)	29,2	27,6	45,7	63,4	73,6	87,9	118,9	85,5
Fastighetsskatt (Real estate tax)	14,4	14,9	15,3	24,0	27,1	24,8	23,0	23,4
Motorfordonsskatt (Tax on the use of motor vehicles)	1,6	1,6	1,6	2,2	2,5	2,4	2,6	2,8
Löneskatter (Payroll taxes)	9,8	10,7	28,4	35,4	41,4	57,5	90,0	55,9
Övriga produktsskatter, övrigt (Other taxes on production)	3,3	0,4	0,5	1,7	2,6	3,1	3,3	3,4

Källa: Statistiska centralbyrån, Nationalräkenskaperna.

Kapitalskatter

Kapitalskatterna omfattar arvs- och gåvoskatter och andra oregelbundet uttaxerade skatter och avgifter på kapital.

EU:s skatter

I och med att Sverige år 1995 blev medlem i EU så är bl.a. alla importtullar samt en del av mervärdesskatterna en del av EU:s skatteinkomster; tidigare var dessa en del av svenska statens inkomster.

I tabell 2.2 redovisas löpande inkomst- och förmögenhetsskatter och skatter på produktion och import fördelade på skatteslag för åren 1993–2000. Av tabellen framgår att inkomsterna från de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna har ökat åren 1993–2000 från knappt 300 mdkr till knappt 470 mdkr. Hushållen svarar för den klart största andelen, men bolagen har ökat sin andel av de löpande inkomst- och förmögenhetsskatterna från 11 procent år 1993 till 15 procent 2000.

Inkomsterna från skatter på produktion och import har ökat åren 1993–2000 från 226 mdkr till 319 mdkr. Det är de övriga produktionsskatterna, och då framförallt fastighetsskatten och löneskatterna som har bidragit till ökningen. Bland löneskatterna redovisas den allmänna löneavgiften, vilken återinfördes i och med EU-inträdet. Den uppgick till 10 mdkr år 1995 och 28 mdr år 2000. Det procentuella uttaget för den allmänna löneavgiften var 1,5 procent år 1995, 8,04 procent år 1999 och sjönk sedan till 3,09 procent år 2000 i enlighet med pensionsöverenskommelsen år 1999.

2.3.2 Skattekvoten har ökat

I den ekonomiska debatten används ofta uppgifter om såväl olika slag av skatte- eller avgiftsbelopp ställda i relation till BNP som den totala summan av skatter och avgifter ställd i relation till BNP. I det senare fallet brukar begreppet (total) skattekvot användas. Förändringar i denna kvot beror givetvis på förändringar både av skatte- och avgiftsuttagen och av BNP. Även andra förändringar kan påverka kvoten, t.ex. förändringar av betalningsrutiner. Den är däremot opåverkad av om exempelvis en lagstadgad socialavgift tas ut som en arbetsgivaravgift eller som en allmän egenavgift.

Som tabell 2.3 visar har den totala skattekvoten för perioden 1993–2000 stigit från ca 48 till 54 procent.

2.4 Offentliga sektorns utgifter per ändamål

2.4.1 Stor del av de offentliga utgifterna till social trygghet

I tabell 2.4 redovisas de totala offentliga utgifterna, d.v.s. summan av transfereringar, konsumtion och investeringar, fördelade på ändamål och sektor för år 1998. Summan är *konsoliderad* (överföringar mellan olika delar av offentlig sektor har tagits bort) och är därför inte lika med summan av delsektorerna. Jämfört med tidigare år har en rad tillagts innehållande investeringar utförda

2.3 Tabell.

BNP i miljarder kronor och skattekvoten, procent av BNP.

Gross domestic product (GDP) in BSEK and total tax revenues, as percentage of GDP.

	BNP, mdkr GDP, BSEK	Skattekvoten, % av BNP Total tax revenue, % of GDP			
		Totalt, total	därav, of that		
			Löpande inkomst och förmögenhetsskatter samt kapital-skatter Current taxes on income, and net wealth and capital taxes	Skatter på produktion och import Taxes on production and imports	Sociala avgifter Social security contributions
1993	1 497,6	48,3	20,0	15,1	13,3
1994	1 596,4	47,3	19,8	14,4	13,1
1995	1 713,3	48,4	20,3	14,5	13,6
1996	1 756,4	51,3	21,7	15,0	14,6
1997	1 823,8	51,7	21,8	15,5	14,5
1998	1 905,3	53,1	22,5	16,0	14,5
1999	1 994,9	53,0	22,3	17,5	13,2
2000	2 082,7	53,6	22,6	15,3	15,6

Anmärkning: Vissa belopp för 2000 är preliminära.

Källa: Statistiska centralbyrån, Nationalräkenskaperna.

inom sektorn men utanför myndighetsverksamheten. På detta sätt överensstämmer sektorns totala utgifter, d.v.s. de som redovisas i tabell 2.1 med dem i ändamålsfördelningen i tabell 2.4 och 2.5.

Av tabellen framgår att nästan hälften av statens, socialförsäkringssektorns och primärkommunernas utgifter, ca 46 procent, används till social trygghet. I social trygghet ingår såväl ekonomisk trygghet, d.v.s. ekonomiskt stöd avsett som gottgörelse vid minskad eller förlorad arbetsinkomst eller vid otillräcklig försörjningsförmåga, som social omsorg avseende främst omsorgsverksamhet till individer eller grupper av individer med särskilda behov, t.ex. barn, äldre eller funktionshindrade.

Statens och socialförsäkringens utgifter för social trygghet avser huvudsakligen den ekonomiska tryggheten i form av t.ex. arbetslöshetsersättningar, barnbidrag, föräldrapenning, sjukpenning och pensioner.

Kommunernas utgifter för social trygghet avser främst social omsorg som barnomsorg, vård och omsorg om äldre och funktionshindrade samt individ och familjeomsorg. I primärkommunernas utgifter ingår också socialbidraget.

En stor utgift för den offentliga sektorn, 8 procent av summan och framför allt för staten, 24 procent av dess total, är räntor på statsskulden och generella bidrag till kommuner och landsting som i tabellen ligger under ändamål 14, Ofördelade utgifter.

Den offentliga sektorns utgifter för hälso- och sjukvård utgör knappt 11 procent av de totala utgifterna.

2.4 Tabell.

Totala offentliga utgifter per ändamål och sektor år 1998, mdkr, löpande priser.

General government expenditures by objective and sector 1998, BSEK, current prices.

Ändamål	Sektor Totalt ²		Stat		Social-försäkring		Primär-kommuner		Landsting		Kyrkor	
	Total ²		Central gov.		Social security		Municipal councils		County councils		State church	
COFOG1	Mdkr	%	%	%	Mdkr	%	Mdkr	%	Mdkr	%	Mdkr	%
01 Allmänna offentliga tjänster (General public services)	57,9	5	39,1	6	0,0	0	17,7	6	3,6	3	0,0	0
02 Försvar (Defence)	42,1	4	42,5	7	0,0	0	0,1	0	0,0	0	0,0	0
03 Samhällsskydd mm (Public order and safety)	26,9	2	22,4	3	0,0	0	4,6	2	0,0	0	0,0	0
04 Utbildning och universitetsforskning (Education)	120,7	11	43,1	7	0,0	0	81,5	27	3,4	3	0,0	0
05 Hälsa- och sjukvård (Health)	121,1	11	18,4	3	0,0	0	10,1	3	109,1	86	0,0	0
06 Social trygghet (Social security and welfare)	504,7	46	240,7	37	125,6	116	136,4	45	4,9	4	0,0	0
07 Bostäder och samhällsplanering (Housing and community amenity)	22,2	2	17,2	3	0,0	0	5,3	2	0,0	0	0,0	0
08 Kultur och fritid mm (Recreation, culture and religion)	33,9	3	7,2	1	0,0	0	16,1	5	1,0	1	11,5	100
09 Energi (Fuel and energy)	1,5	0	1,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
10 Jordbruk, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry, fishing and hunting)	2,9	0	2,9	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
11 Mineral, tillverkning bygg (Mining, manufacturing and construction)	1,2	0	1,2	0	0,0	0	0,0	0	-1,7	0	0,0	0
12 Kommunikationer (Transportation and communication)	50,0	5	35,9	6	0,0	0	11,1	4	5,8	5	0,0	0
13 Andra näringslivsändamål (Other economic affairs)	20,8	2	16,7	3	0,0	0	4,4	1	0,0	0	0,0	0
14 Ofördelade offentliga utgifter (Expenditures not classified)	93,3	8	157,4	24	-17,1	-16	9,1	3	0,6	0	0,0	0
Investeringar utanför myndighetsverksamheten (Investments outside authorities)	5,5	0	0,2	0			5,3	2	0,0	0		
Totalt	1104,8	100	646,5	100	108,5	100	301,6	100	126,8	100	11,5	100

Noter: ¹ Classification Of Functions Of Government.

² Den offentliga sektorn är konsoliderad vilket resulterar i att delarna ej är summerbara till totalen.

Landstingens utgifter ligger till största delen inom hälso- och sjukvård. (86% av dess total).

Utgifter för utbildning och universitetsforskning utgör också 11 procent av den offentliga sektorns utgifter. För primärkommuner utgör utbildningen den näst största utgiften (27% av dess total).

2.4.2 Minskande utgifter för Bostäder och samhällsplanering

I tabell 2.5 visas totala offentliga utgifter samt delen direktkonsumtion åren 1993–1998 fördelade efter ändamål. Direktkonsumtion benämns i NR de varor och tjänster, med socialt ändamål, som den offentliga sektorn

köper från företagen och ger direkt till hushållen, t.ex. privat läkarvård, läkemedel, färdtjänst, privat daghemsverksamhet och friskolor.

Med utgångspunkt i de i tabellen redovisade värdena kan de olika ändamålen andelar av de totala utgifterna beräknas. Fördelningen mellan ändamålen har varit relativt stabil över redovisningsperioden, ca 45 procent har använts till social trygghet och ca 10 procent till hälso- och sjukvård respektive utbildning och universitetsforskning. De ofördelade offentliga utgifterna, där räntorna på statsskulden utgör den största delen, har en andel på ca 10 procent av de totala utgifterna.

Av tabellen framgår att utgifterna för de ändamål som har med näringslivet att göra (ändamålen 09–13) har va-

2.5 Tabell.

Totala offentliga utgifter och därav direktkonsumtion (naturatransfereringar till hushållen), 1993–1998, mdkr, löpande priser.
 General government total expenditures and of which social transfers in kind to households², 1993–1998, BSEK, current prices.

Ändamål COFOG ¹	År					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmänna offentliga tjänster, (<i>General public services</i>)	12,5 ⁴	42,6	48,5	44,4	52,6	57,9
02 Försvar, (<i>Defence</i>)	39,9	38,0	37,4	39,7	40,1	42,1
03 Samhällsskydd mm, (<i>Public order and safety</i>) därav direktkonsumtion, (<i>social transf. In kind to househ.</i>)	23,1 0,9	23,9 0,8	24,4 0,9	25,7 0,8	25,4 0,8	26,9 0,8
04 Utbildning och universitetsforskning, (<i>Education</i>) därav direktkonsumtion, (<i>social transf. In kind to househ.</i>)	102,9 0,5	113,1 0,9	113,9 1,0	117,2 1,2	114,0 1,4	120,7 1,9
05 Hälsa- och sjukvård, (<i>Health</i>) därav direktkonsumtion, (<i>social transf. In kind to househ.</i>)	101,2 18,0	102,6 20,1	109,4 21,4	115,0 24,4	114,5 20,8	121,1 23,6
06 Social trygghet, (<i>Social security and welfare</i>) därav direktkonsumtion, (<i>social transf. In kind to househ.</i>)	460,2 9,1	479,7 11,4	483,5 13,2	479,8 13,2	488,3 13,6	504,7 15,5
07 Bostäder och samhällsplanering (<i>Housing and community amenity</i>)	52,0	45,0	42,8	40,1	32,7	22,2
08 Kultur och fritid mm, (<i>Recreation, culture and religion</i>)	29,9	30,7	31,6	33,2	33,0	33,9
09 Energi, (<i>Fuel and energy</i>)	1,0	0,9	1,3	0,6	0,7	1,5
10 Jordbruk, skogsbruk och fiske (<i>Agriculture, forestry, fishing and hunting</i>)	6,5	6,9	3,0	2,2	3,2	2,9
11 Mineral, tillverkning, bygg (<i>Mining, manufacturing and construction</i>)	1,2	1,3	1,3	0,9	0,8	1,2
12 Kommunikationer, (<i>Transportation and communication</i>)	44,1	46,3	49,7	47,2	44,5	50,0
13 Andra näringslivsändamål, (<i>Other economic affairs</i>)	73,8 ³	26,5	27,3	21,5	19,5	20,8
14 Ofördelade offentliga utgifter, (<i>Expenditures not classified</i>)	94,7	111,1	121,8	122,1	127,9	93,3
Investeringar utanför myndighetsverksamheten (<i>Investments outside authorities</i>)	5,2	4,9	6,4	5,5	5,8	5,5
Totala offentliga utgifter, General government expenditures därav direktkonsumtion, (<i>social transf. in kind to househ.</i>)	1048,3 28,5	1073,6 33,2	1102,3 36,5	1095,1 39,6	1102,9 36,6	1104,8 41,8

Noter: ¹ Classification Of Functions Of Government.

² Social transfers in kind related to expenditure on products supplied to households via market producers.

³ Utförsäljning av Byggnadsstyrelsen (26 mdkr) drar ner siffran, Köp och försäljningar av mark och fastigheter ligger netto redovisat på utgiftssidan.

⁴ I beloppet ingår utbetalt bankstöd med 50 mdkr.

Källa: Statistiska centralbyrån, Nationalräkenskaperna.

rit oförändrad över perioden. Deras andel av de totala utgifterna år 1993 var (med undantag för bankstödet) 7 procent. Utgifterna för ändamål Bostäder och samhälls-

planering, har minskat kraftigt som följd av lägre räntesubventioner till bostadsbyggandet.

